

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тижні 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокє число по 10 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очи і душу ми виреш; а не возьмеш милости і віра не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о 5½ год. пополудні.
Редакция, администрация і
«Експедиция» Руслана при ул.
Доболіньских ч. II. (партер)
(Фронт від ул. Тихої). Експе-
диция місцева в Агенції
Соколовского в насажі Гавс-
мана.

Рукописи звертає силніше
на попереднє застереженє. —
Рекламації неопечатані є
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Опозиція в державній раді проти угорського хліборобського банку в Боснії.

(Δ) Наділене деяких угорських банків привілеєм на заснуванє хліборобського банку в Боснії, о чім ми недавно писали, викликало в посольських кругах держ. ради велике зворушенє. В комісії для придуки Босни минушого четверга розвинула ся вельми оживлена, навіть пристрасна і різка розправа над сим предметом. Міністер скарбу др. Білінський предложив комісії на основі єї ухвали «матеріяли про пересправи що до заснованя упривілейованого хліборобського і торгового банку для Босни й Герцогівни». Сі матеріяли дали нову нагоду до різних промов звернених взагалі проти уділеня приватним фінансовим інститутам привілею на введенє викупу боснійских кметів.

Розправа в комісії звернула своє вістрє проти двох постанов призволеного банкового статута, про які комісія не мала перед тим ніякої вісти. На основі одной з тих постанов спільне міністерство скарбу приймає поруку, що з викупу кметів не вийдуть для хліборобського банку ніякі страти. Друга постанова, проти котрої комісія ще острійше виступала, зазначає, що рівна або подібна порука не буде дана нашим підприємствам. Тимчасом всі стороництва посольської палати, як се виявило ся в розправі над наглим внесенєм д-ра Шустершича в сій справі і в одноголоснім єго ухваленю посольскою палатою, стоять на сїм становищі, що викуп боснійских кметів має перевести держава, як се стало ся і в Австрії, а з сим поглядом прилюдно згодили ся і бувший управник міністерства скарбу бар. Йоркаш і теперішній міністер др. Білінський.

В різкій суперечности з тим стає обставина, що справу викупу боснійских кметів поручено угорському фінансовому інституту, а до того ще дано сему інституту виключний монополі і повну поруку державної безпеки.

Сими обставинами покористували ся опозиційні стороництва, щоби кабінетови бар. Бінерта підставити ногу, а передовсім соціал-демократи і Слав. Союз і розпочали вельми різку розправу в комісії, забуваючи про се, що тим способом роблять велику прислугу коштувцям в їх скрутнім положеню і пересиленю розбитої мадярської коаліції, котрій тим способом допомагають знов стати на ноги. За тою опозицією пішли також німецькі вольнодумці з того становища, що справді тим яскраво нарушено австрійські інтереси, а спільний міністер скарбу не вважав навіть потрібним, повідомити про се австрійське правительство. Німецькі вольнодумці станули отже також на тим становищі, що при оцінюваню сєї справи треба бачити лише на річеву сторону єї, а не на політичну тактику.

Найбільше розярене парламентарних стороництв звернуло ся з усіх таборів головно проти спільного міністра бар. Буріяна і докорювано єму, що не тільки ділає на шкоду австрійских інтересів, але

також занастив інтереси повіреного єго управі боснійского населеня хліборобского. Наслідком сєї різкої розправи і острих докорів звернених проти бар. Буріяна, поставив пос. др. Редліх внесенє: 1) щоби викуп кметів в Боснії відбував ся по мисли ухвали австр. посольської палати державними заходами; 2) щоби міністер скарбу заборонив вступу акціямі заставним листам боснійского хліборобского банку на австрійській біржі. Посол Редліх звернув отже сами внесенями ціле вістрє проти спільного міністра скарбу бар. Буріяна.

Тимчасом соціаліст. пос. Дашинський виступив прямо проти австр. міністра скарбу д-ра Білінського, закинув єму яскраве нарушенє обовязків і висловив тим способом прямо недовіру. Мініст. др. Білінський, як ми се вже звіщали, оправдував ся тим, що австр. правительство вимогло від спільного міністра скарбу уступку, що викуп босн. кметів буде відрочений аж до ухвали першої сесії босн. сойм у краєвог, та що сойм буде мати право повірити викупу кметів банкови. Одначе се поясненє міністра д-ра Білінського не причинило ся до втихомиреня розятрення в комісії.

Були великі сумніва перед полуднем, на четверговім засіданю комісії, котре з поставлених внесенєв буде ухвалене. Внесенє д-ра Редліха мало зсикі вигляди на більшість, хоч се ще не виключало, що й внесенє Дашинського, котре містило в собі вислів недовіря министрови скарбу, могло перейти, бо деякі члени парламент. більшости хотіли усунути ся від голосованя а тим способом могло внесенє Дашинського здобути більшість голосів.

В тим скрутнім положеню скликано в полудневих годинах міністерску раду, щоби обговорити способ поступованя в сій справі. Рівночасно відбували ся також наради клубів парламентарних, а їх вислідом була ухвала, щоби того дня не доводити справи до крайности. В комісії відрочено голосованє до слідуячого засіданя, бо й так богато ще було записаних до слова бесідників. Предсідник комісії заявив отже, що слідуяче засіданє скличе письменною оповісткою і ніхто не повстанав проти того. Як звіщають, має комісія зібрати ся на засіданє в сїм тижні в середу або в четвер. Відроченєм голосованя обминула вправді комісія рішеня справи, котре моглоб мати далекосяглі послідовности, але події сї викликали такий настрій серед парламент. стороництв, котрий може і в будучині мати вплив на їх дальше становище.

Державна рада.

В розправі над двома наглими внесенями соціалєвих демократів і німецьких поступовців в справі розпущеня резервістів днє 7. мая та належног винагороди для їх родин, промовляв перший яко внескодавець соц.-дем. посол Гакенберг, а по нїм говорив міністер краєвої оборони Георгі. На початку своєї бесіди заявив він, що поліпшенє заграничного положеня уможливило увільнити всіх резервістів, а між ними і сих

жовніврів, що належать до 1905 року, яких котрих задержано в осєні 1908 р. Дальше увільнено часть доповняючої резерви і перенесено її знов в нечинний стан. Міністер вказує на видані 12. цвѣтня розпорядки для війська а 14. цвѣтня для военної маринарки, котрі вже перевели територіяльні команди, або часто ще виконують. Так в армії як і в краєвій обороні увільнено всіх резервістів, а в краєвій обороні ще й усіх доповняючих резервістів, але у війську тільки часть їх. Відтак обговорював міністер приписи розпорядку в справі почисленя часу служби за військові вправи, а потім зазначив, що хоч відносини монархії до сусідних країв тепер вже прояснили ся, то все таки відносини на границі ще так непевні, щоби міг тепер послідувати поворот війська із Босни до правильного стану. Доповняючих резервістів з уваги на те, що они переходять правильне число військового стану, та що не зовсім здатні до військової служби, — годі уживати до чинної служби в часі мира. Відповідні рекламації в сїм напрямі мусять найти узглядненє. Військова управа старає ся обмежити число задержаних доповняючих резервістів до найпотрібніших осіб. Тепер се число вносить кілька тисяч. Правительство знає свої обовязки й дбає про інтереси покликаних та зверне ся знов до військової управі, і пильно подбає, щоби — як лише умовни корисно уложать ся — увільнено і прочих доповняючих резервістів з чинної служби. Небагом верне до своїх залог кілька баталіонів і тимсамим будуть рівночасно увільнені доповняючі резервісти.

Відтак обговорював міністер справу винагороди для родив покликаних резервістів і заявив, що військова управа видала найострійші інструкції в справі переведеня сих пільг. Коли би справа ще проволочка ся або були непорозуміння, то все те направить ся, в кождім случаю.

Що до наглих внесенєв, заявляє мін. Георгі, що наглому внесеню пос. Кіярго і тов. не має що закинути, за те внесенє соціалістів стає по части безпредметове наслідком увільненя резервістів і відповідних підмог для родив покликаних. На внесенє, щоби сейчас відкликати доповняючих резервістів, правительство тепер не може згодити ся зі згаданих причин.

В дальшій розправі промовляли всі бесідники за як найскоршим розпущенєм резервістів до домів, в інтересі їх родин.

Генеральний бесідник проти посл. Прокоп (чеськ. христ. сусп.) жалувал ся на лихе поведєнє з резервістами з дрібної хліборобської класи, а генеральний бесідник за пос. Шумаєр (соц.) домагав ся ясної відповіди на питанє, коли відішле військова управа резервістів до рідного краю. Вкінці заявив він, що соціалні демократи з уваги на заяву міністра краєвої оборони беруть назад першу часть своєго внесеня.

На останку по бесіді референта приступила палата до голосованя.

Нагле внесенє соціал-демократів відкинено, а прийнято внесенє німецьких поступовців по короткій мериторичній розправі, в котрій посол Зайц поставив іменем соціал-демократів додаткове внесенє що до підмоги для родин резервістів.

Відтак прийнято в голосованю meritum внесеня і додаткове внесенє пос. Зайца.

Опісля почав пос. Ріхтер мотивувати своє нагле внесенє в справі управі цукрових бураків. З уваги на те, що на 6. годину було заповідженє засіданє бюджетової комісії, просив пре-

зидент палати бесідника, щоби відложив докінчене свої бесіди до слідуячого засіданя. Бесідник згодив ся і на сім покінчено засідане.

Слідуяче засідане ві второк, 11. с. м.

Між внесенями в суботу інтерпеляціями находить ся інтерпеляція пос. Вітика до міністра публичних робіт в справі пожежі і вибуху газів в Бориславі і пос. Брайтера до міністра внутр. справ в ділі умовян в загальнім пенсійнім заведеню.

Ві второк має внести пос. Брайтер нагле внесене, в котрім буде домагати ся, щоби скликано анкету для приготвлення нового військового закона. До неї мають покликати представників адвокатских палат і правників з палати послів.

Бюджетова комісія обрала над етатом міністерства краввої оборони. По рефераті посла гр. Кольоврата і довшій розправі, в котрій мін. кр. оборонц давав поясненя, принято етат і закінчено розправи. Слідуяче засідане комісії в четвер; на двеннім порядку засіданя буде етат міністерства торговлі.

В відповіді на промову п. Козловського та інших послів заявив міністер краввої оборони Георгі, що надіє ся полагоди до осени предлоги в справі нового військового закона на основі дворічної військової служби, як також в справі нової військової процедури. Що до внесеня, щоби абсолютенти ветеринарної академії були сейчас придлені до 11 рангі, поробить міністер стараня в міністерстві війни. В справі війскових достав заявив міністер, що війсковий заряд сповнить бажане що до набраня товарів від продуцентів і малих ремісників. Остаточна погода нових приписів про фортечні райони і демоляційні реверси стрічає ще трудности з огляду на кошти і відшкодоване. Резолюцію в справі студий офіцірів, які улекшили би їм перехід до державної служби, буде міністер усяльно попорати. Відтак зазначив, що війсковий заряд старає ся у власнім інтересі увільнити від побору нездатних новобранців. Вкінці обговорював широко справу поліпшеня бити жандармерія і обіцяв учинити різні розпорядки в тій мірі, зазначаючи, що до того відносять ся міністерство скарбу прихильно.

Рускі послы зголосили в канцелярії парламенту нагле внесене в справі управильненя язикового питаня в Галичині.

Всч. о. Івахови Попелю з Добзополя о. Василь Попель з Вугихова.

В ч. 88. „Руслана“ писали Ви про гуцульську маржину, про голод маржии — стрілянину — нервовну Вашу боязнь, щоби не полялялась кров — про побіду Вашу до намісника — ну і кажім, все добре.

В ч. 89. Руслана з „Косівщина“ пишете знова, що вже 35 літ шлете жалоби про нещопановане сьвят до всяких властей на всякі власти. Тепер післали Ви жалоби, що ярмарки відбувають ся у великодний понеділок та вторник а також і орали.

Згадуєте і про се, що на шизматичкій Буквині в неділі і сьвята коршми позамикані, коли в Галичині під управою католиків коршми отвором і пють до безтями. Все прекрасно? І кожде речене може бути темою до поважної статі. По таких висказах можна було всего сподівати ся, але ніколи оборони Трильовського.

Поважаний дописуватель з повагою авторитета а і з поблажливостю поблажливого батька каже: „Не перечу, що Трильовський не одно не розважне слово сказав про непошановане сьвят, але де-де ту єго вина!“ — а дальше „Трильовський бавив ся ще у „попелі“, коли Гуцули волили на саме Різдо дрова — сіно“. Даруйте. Отче, але сего Вашого найсильнішого аргументу невинности Трильовського я ніяк зрозуміти не могу!

І Юда як ще бавив ся в попелі, то не міг продати і зрадити Ісуса Христа! але аж як доріс! а знова діточа невинність не є доказом невинности старого злочинця, ані не уневинняє злочинця то, що ще перед ним були хотяй би і ще більші злочинці.

Можете цілі томи писати про народне живе

слово в молитвах та в св. письмі, але не мішайте ту невинности Трильовського, бо се Вам не вдає ся.

Знаєте генезу „Громадского Голосу“ — знаєте єго змаганя — єго ляпане болотом на всіх і на вся. Хто є з виднійших наших людей, кого би він не змішав з болотом!? Жидів не зачіпає, хотяй в застрашующий спосіб ті павки вивлащують з землі Гуцулів так, що коли би так дальше мало іти, то в кількох десятках літ Гуцули стали би буквально наймитами жидівськими. Чулисте за „Дрепера“ — „Як живуть Папи“, „Чорна умара“, знаєте, яке почетне місце в нею має наш Владика і всі Владики; знаєте о статях в „Гром. Голосі“ „Клима Обуза“, знаєте, як там систематично висміває ся Папу, Єпископів, сьвященників, сьвятах, чуда і з цілим завзятем бурить ся основи св. Церкви і Ви сьмієте одного з тої шайки боронити!? Здекларуйте ся яснійше, по чій стороні Ви стоїте!?

Ваші слова „Можє би ми собі сказали хоть ніколи правду в очи. Се конче потрібне!“ — я до Вас звертаю і раджу, не беріть ся робити з ночи дня — горбатого і могила не направить а Ваше вразливе серце нехай раз погодить ся з тою дійсностю, що много званих а мало ізбраних, одні Богови служать а другі дияволови — одні спасуть ся а другі марно загинуть! Негідних оборони не намагайте ся боронити! Ваші „скандальні факти“ — тяжко мені знати, о скілько они фактичні — не ту місце виволікати з преріжними згодами а лучше списати і у формі жалоби з повним читким підписом предложити Преосв. Єпископскому Ординарйотви а передом ще можете собі дозволити передискутувати на Соборі деканальнім.

Прекрасні є кінцеві слова Вашої дописи в „Руслані“ ч. 89. „Будьмо щирі а не фарисеями!“ але ще красше примінити ся до них.

О. Василь Попель

гр.-к. парох в Видинові (коло Святиня).

Промова посла д-ра Евг. Левинського

на засіданю пос. палати 28. цвітня яко заключний свід в розправі над внесеним в справі галицького міністерства.

(Конець).

Переходжу тепер до третьої точки. Що до того — я вже читав — говорить п. др. Гломбінський, що галицький міністер все дбав про інтереси цілого краю, усіх верств населеня, без ріжницї населеня й віроісповіданя. А се твердження підкріпив нині ще й пос. др. Герман, вказуючи на факт, що нібито галицькі міністри зробили вельми багато задля культурного й економічного піднесеня краю, через що згадана інституція показала ся вельми хосежною. Отже тут замічу, що від коли взагалі вмію читати й писати, все читав я в польських часописах, що не тільки галицькі міністри але й „koło polskie“ не робило нічого для піднесеня краю. І так читав я, що Галичина занедбана на полі культурнім і економічним центральним правительством до неможливости, що Галичина се австрійський „Hinterland“, а тут довідуємо ся нараз, що ті міністри Галичини мали зробити в тім як раз напрямі щось незвичайне, нечуване! Деж, мої панове, отсі заслуги, куди они так нечаяно діли ся? Та я тут заявлено щиро, що польске коло справді нічого не робило для краю, а се з ось якої причини: коли панове з польского кола являли ся у австрійських міністрів, то діставали правильно ось яку відповідь: зробити Вам нічого не можемо, але за те, що нічого не діставете, маєте абсолютне право гнобити Русинів. І за отсю то ціну польске коло не введвало й не старало ся нічого введнати для економічного й культурного піднесеня занедбаного краю.

Коли нині тут говорять, що галицькі міністри нібито придбали багато користного для Галичини, то я прошу панів переїхали ся до сего краю — се багато не коштує — а переконаєте ся, як на ділі виглядають отсі мніми заслуги галицьких міністрів!

В тамтогорічнім звіті бюджетової комісії до відділу „міністерство рільництва“ подано, що для економічного двигненя Дальмації видало

правительство минулого року три мільони корон, а знов в звіті до відділу „міністра просьвіти“ зазначено, що на минувший рік вставлено видатків 360.000 К на поборюванє в згаданій провінції неграмотности. Так отже багато здобули полудневі Славяни для одного зі своїх країв, хоч обмежені они виключно на свої сили, не маючи ще окремого заступника як Галичина в раді Корони. Мої панове! Ми маємо в нашім краю три четвертини населеня неграмотних, ми не маємо взагалі промислу, наше рільництво стоїть на неможливо нині низкім ступени господарки, бо наших селян не навчав ніхто раціонально господарити. А тут тимчасом сей міністер краю, що мав зробити так багато користного, забув якоє на те все цілковито! Дальмація за сей час здобула значно більше, ніж ми з нашим міністром для Галичини.

Та де сей міністер усе найшов ся, де він був в мить на становищі, то власне кождий раз, як розходило ся приміром о те, щоби дати Русинам якісь виші школи. Я вже вам, в попередній промові розповів, яко за міністерства Кербера, коли він дозволив собі вставити в бюджет позицію видатків на руску гімназію в Станиславові, галицький міністер сейчас загрозив димісією, а відтак навіть мусів справді уступити з міністерского фотелю за кару, що не вмів на час вставленю видатку на руску гімназію запобічи. А друга подібна пригода — як я вже і згадував — скоїла ся за міністерство Бека, коли сей президент-міністер приобіцав нам, Русинам, деякі національні уступки — тодішний міністер для Галичини гр. Дзедушицкий загрозив зараз своєю димісією.

Звертаю ся до кінця моїх виводів. Ми Русини прокинули ся в посліднім часі до нового життя, і тому є річню цілком зрозумілою, що обставини в краю значно змінили ся тай що з тим фактом — як думаю — повинні числити ся не тільки парламент, але й усякі рішаючі чинники держави, котрі повинні усвідомити собі, що руский нарід, то вже не той самий, який був колись в роках 60-их й 70-их минулого столітя. (Дуже справедливо!). Ті чинники мусять усвідомити собі, що ми в масах нашого народу маємо тепер силу до борби, що за нами стоїть поверх три мільони галицьких Русинів, тай є частиною великого тридцять-мільонового народа (Грімкі оплески), що саме на цілім просторі своїх земель підносить голову. Що ми однак бачимо? Ми бачимо, що саме вчера пан президент міністрів, згадуючи про неполаднанє чешко-німецкого спору призабув цілковито, що є ще й друге питанє в Австрії не менше важне — питанє польско руске в Галичині. (Оплески на лавах Русинів). А тут, ходить не тільки о те, щоби народови рускому вимірити справедливість, але також о многоважні державні інтереси, бо боротьба між Росією а Австро-Угорщиною о обсяг впливів на Сході і полудневім Сході Європи ще не покінчена і хто зна, чи вже в недалекім часі не прийде ся знов відкликати ся о поміч усіх народів сеї монархі. Коли ми отже виступаємо з нашими зовсім оправданими домаганями, то треба із згаданими обставинами числити ся, а особливо повинно з ним числити ся правительство, яке і так повинно мати свідомість про свої обовязки супроти Русинів.

А тепер хочу звернути ся єще з декілька словами до панів з „Кола польского“.

Пос. Др. Герман сказав тут нині, що я цофнув першу точку сего домаганя, через те, що нібито я сам узнав се перше домаганє неоправданим. Ні, се зовсім хибно! Я Вам поясню чому ми так вчинили. Ми зробили се єдино з причин тактичних. Бож власне вчера, коли прийшло до розправи над нашим внесеним, говорив тут голова польского кола п. пос. Гломбінський: „Давіть, що ті Русини хочуть! Они хочуть знищити інституцію, яка може принести великі користи для цілого краю“. Як бачимо, панове з „кола польского“ скрили себе отже за оборонний мур інтересів цілого краю. Сей викрут ми хочемо їм унеможливити. Ми цофаємо першу точку що до внесеня галицького міністерства, аби ви, панове Поляки, мусіли „пустити фарбу“, аби ви мусіли тут отверто вилити, чи ви є за поділом міністерства чи проти поділу (грімкі оплески на лавах руских), бо тепер будете мусіли також показати, чи хочете поділити ся з нами по братерски тим, що загарбали колись виключ-

но для себе в часі нашого національного ослаблення. А при тім нагадаю вам ось що! Коли зайшла річ, аби побіч чеського міністра-князя засів в раді Корони також національний міністер німецький, то з боку чеського не піднесено проти сего слушного домагання ніяких принципіальних замітів. А коли ми Русини жадаємо тепер тогож самого, то ви наші польські „братя“, єсте перші, що кличете до нас: „Ні!“ Ви зважте однак, що коли справді голосувати мете проти нашого домагання, то дасте тим тільки новий доказ, що вам розходить ся о дальше гвоблене руского народа, що ви і на далі реклямуєте для себе виключне право бути представниками усього населеня краю. Зважте вкінці, що поступоване таке ваше в пору, коли і деінде ваша народна політика стрічає поважні перешкоди, не є мабуть розумне, та що передовсім таким своїм поведенем ви самі виберете й скажете, що між нами, Русинами й Поляками є одна тільки дорога можлива — дорога боротьби. (Грімкі оплески на лавах руских).

Напоследок зроблю на адресу цілої палати ще одну замітку. Наше домагання є не тільки справедливе, але і в кождім напрямі безусловно оправдане. Колиб отже в сій палаті людової репрезентації рішати мали відносини справедливости й національної рівноправности, то ми булиб о судьбу нашого внесеня супокійні: наше внесене булоб тут прийняте одностайно! Я тому і прошу вас, панове, о піддержанне нашого внесеня і хочу вірити, що так справді стане ся. (Грімкі довготривалі оплески. — Бесідникови гратулюють).

Українсько-руський клуб парламентарний в Холмській справі

в „Ділі“ оповістив таку заяву:

„Засіданне руского клубу д. 7. мая отворив голова клубу посол Юл. Романчук такою промовою:

„Як загально відомо, наміряють тепер в Росії відділити Холмщину від російської Польщі і злучити її з рускою губернією київською, й се так и має стати ся незабаром. З уваги, що ходити при тім о країну руску, о руский народ і рускі інтереси, мусимо й ми сказати в сій справі своє слово, тим більше що парламентарне польське коло недавно в урочистій маніфестації зняло протест проти того відділення, а тепер також в Галичині уладжують Поляки численні демонстрації против него. Отже мушу ствердити, що Холмщина і етнографічно є країною не польською а рускою, — що місто Холм в 13. століттю було столицею руских князів і королів, — що Холмщина тоді разом з иншими рускими краями, теперішню східною Галичиною, з належачою тепер до Росії Волинию, творила одну державу і аж в другій половині 14-го століття насильно дістала ся Польщі, але й під польським панованем належала до руского а не польського воеводства, — що й тепер мешканці того краю є переважно Русини.

„Таким чином відділене того краю від російської Польщі і прилучене его до рускої київської землі є цілком природне поновне сполучене однакових складових частин, котре повинно було давно вже стати ся. Дятого з вдоволенем витаємо сей очікуваний факт; але мусимо при тім висказати жаданне, щоби збережено руский характер краю, щоби признано права рускій мові та повну свободу віри для всіх релігій, не тільки для православних, але й для уніятів і првих. Маніфестації, звернені против того поновного сполученя руских країн, руский народ Галичини і Буковини і его заступники мусить рішучо відперти так само, як і неправні польські претенсії до рускої східної Галичини, котру теж, не зважаючи на її етнографічну і історичну ріжницю, проти волі її руских мешканців злучено з польською західною Галичиною. Вкінці мусимо також заздальгидь і против того виступити, щоби Австро-Угорщина не схотіла може на бажанне Поляків якнебудь вмшати ся в сю справу, котра впрочім ніяк не доторкає інтересів нашої монархії.

„Руский клуб виразив живими оплесками одностайну згоду з сею заявою свого голови“.

Про долю Холмщини ми не раз висловлювали свій погляд і вказували на се, що самі Русини-виходці з Галичини ставали орудиями російського правительства, щоби оправославлювати і москвітцита наш парід в Холмщині. Das ist der Fluch der bösen Tat — і се й тоді важко відбило ся, коли проголошено толераційний указ, що населене горнуло ся в части до лат. обряду, щоби его не завернути в православіє.

І само виділене має два кінці, як се було зазначено в київській „Раді“, бо російське правительство робить се в цілі скорого змосковщеня. Лише ревня і щира праця Русинів-Українців моглаб спасти погібаюче населене, але чи здобудуть ся на се наші люди, призвичаєні більше до високопарних промов, як до дійсної роботи — Бог знає. Дай Боже, щоби признано рівноправність Холмщині що до віри, мови і т. д. як сего домагає ся голова укр.-руского клубу — але мабуть довго на се ще ждати і щоб не попала она з дощу під ринву...

Просимо відхобити перегляду.

Новинки.

— **Календар.** Ві второк: руско-кат.: Ясона; римо-кат.: Беатрикси. — В середу: руско-кат.: 9 Муч. в Кизиці; римо-кат.: Павкратія.

— **Шкільна анкета** в справі двотиповости народних шкіл в Галичині, скликана Радою шк. кр. відбувати буде свої наради дня 14-го мая, евентуально і 15-го. Анкету сю покликано на домагання кр. сойму, позаяк проти двотиповости шкіл підношено ріжні заміти. Отже Президія Ради шк. кр. запросила на сю анкету крім членів своїх також членів соймової комісії шкільної (в котрій засідають також рускі послы), кількох учителів і учительок шкіл народних обох типів і кількох окруж. інспекторів, і предсідників руского і польського Товариства педагогічного, щоби обговорити основно сю справу і достарчити Раді шк. кр. материялу до можливих змін. Всі запрошені члени анкети одержали програму нарад і питання, над котрими мають застановити ся і на них дати устно відповіді.

Треба отже бажати, щоби рускі члени шкільної комісії і голова Руск. Товариства педагогічного явили ся на сій анкеті і висловили тут свої відповіді на переслані їм письменно питання.

— **Шевченкове сьвято в Парижі.** Заходом „Української Громади“ (Cercle des ukrainiens) в Парижі відбув ся дня 4. м. м. вечір в честь Т. Шевченка „Salle de la Rive Gauche“ наповнилася сею береги ріжноразночної публікою. Естраду прикрашено погрудом Шевченка, роботи п. Парашука. Вечір розпочав ся промовою п. Мазуренка а відтак мішаний хор, зложений з 30 членів, відспівав ефективно „Заповіт“. Опісля пішли виш. продукції вокальні, та інструментальні, викликаючи справдішне одушевлене між зібраною публікою. Вечір закінчив ся водевілем Кропивницького „По ревізії“, а потім наступили танці, що протягли ся до рана. Вдатків було до 1000 франків, дохід 1200, так що з надвижки виланено спору пайку на пам'ятник Шевченка в Києві.

— **Львівський „Соні“** уряджує у власній салі гімнастично-вокальні вечери звичайно що чверть року, щоби дати нагоду ширшій громадї пригланути ся поступови в руханці. Такий вечер відбув ся вчорашній неділі. На его програму зложили ся три виступи рухові, три точки хоральні вповнені „Бандуристом“, одно вокальне сольо і одна фортепянова продукція. Про рухові точки даємо слово нашому фаховому справознавцеві, який пише:

Вправи на козлі випали загально беручи, досить добре, лишень при першій вправі, що ввалокождому в око, провідник иншу вправу показав, а иншу вправу крім одного виконували члени заступу, через що годі було знати, хто властиво робить добре. З сего виходять дві евентуальности. Або провідник з одним членом помилав ся, або прочі помилвали сл. Публіка хоче бачити і порівнювати, як одну і ту саму вправу один робить а як другий, щоби оцінити, який поступ зробили руховики на поді руханки. Отже треба зробити малий докір вправляючим, що сліпо не наслідували вправи провідника і через то вийшов малий несмак, або евентуально провідникови, що не міг запам'ятати поправного виконання вправи. Також і заступ був трохи за малий; належало би було ще кількох руховиків взяти. Однак як мене інформовано, наша молодіж. не конче точно ходить на вправи, а котрі ходять і обіцяють, що будуть вправляти на вечерку, то коли прийде до виступу, тхірливо вицофують ся з поля битви. І справді се сором, як має ся з такими войнами до діла, — сеж мають бути пропагатори ідеї сокільської, се мають бути люди, котрі працюючи над скріпленем власного тіла, в сей спосіб заохочують других до праці? Сеж час, коли міністерство завело примусе руханки в середних школах, коли вже від вересня сего року треба буде більшої скількости кваліфікованих (іспитованих) сил учительських до руханки, а наша молодіж. академічна не хоче зрозуміти ваги сего діла і лишася поле ділани для польських Sokolів, щоби они виховували нашу молодіж. А з руханки могло би ся утримати кількох академиків у Львові, бо приміром за 6

годин тижнево руханки побирася ся 50 К першої платні місячно; можна при тім ходити на виклади і кінчити власні студия. Єслиж хто хоче посьвятити ся спеціально руханці, то має аванс такий, як учитель з инших предметів і має будучність заповнену. Отже не тратьте Товаришчу часу, здавайте громадно іспити, бо час не жде, а фізиків, математиків, природників, германістів та правників і т. д. є аж надто багато. Вправи були легкі і призначені для початкуючих і тут власне ми бачили, що не незвичайно трудні вправи якісь карколомні треба брати, щоби публіці се подобало ся. Противно, вправи трудні денервують публіку, она лякає ся, щоби кому щось злого не стало ся. Таж навіть Шведи на ігрищах олімпійських перевисили всіх гарним ходом. Руховики на вчорашнім виступі були в синих сорочках з короткими рукавцями і в гранатових штанях. Вправляло 6. — Опісля при звуках сокільського маршу вийшло на естраду 6 друганів в голубих блюзках і широких гранатових шараварах. Публіка привитала їх громом оплесків, бож справді се бачили ми у Львові доперва перший раз, що на публічному виступі другині зірвали з перестарілими формами естетики і постановили виступати в шараварах. Скорше столицю випередила провінція, бо як мені відомо, в Тернополі ще перед 5-6 літами другині виступали на публічному вечерку в шараварах. В Німеччині заведено сей одяг для жінок 8 літ тому. І справді, коли порівнаємо одяг, в котрім виступали другині на попереднім вечерку, а сей нинішній то що до руханки під зглядом естетичним так і можности свобідного виконвання вправ, сей одяг є далеко практичнійший.

Вправи були дуже добре виконані і добре обдумані. Лише другині низшого росту мусили зуживати більше сили, щоби видістати ся на прилад, позаяк місток був за низкий, а і одно поруче було за високо витягнене і доперва при кінці вправ его знижено. Винуватий тут настоятель вправ, що не поінформував як слід тих, що уставляли прилад.

Вправи на дручку були дуже гарні але при тім дуже трудні. „Сокіл“ може бути гордий, коли міг виховати таких зручних, сильних і відважних руховиків-учеників. Справді таких вправ ми не мали нагоди часто бачити. Головна заслуга ту друга С. настоятеля вправ, котрий залізною рукою і волею з самопожертваням, потрафив виховати бодрих руховиків, а і учеників, котрі за сей труд відплачували ся точним учащанем на вправи. Одно, що можна би закштити, то се, що руховики не заходили і відходили як слід до і від приладу і те, що при вправах за много згинали ноги. Треба се уважати яко брак добрих початків, але ще і тепер при добрій волі і витривалій праці можна се уникнути. Руховики були убрані в гранатових трикотях і в сорочках без рукавців. — К.

Хоральні точки виконані „Бандуристом“ були не лише добре дібрані як на такий вечер, але і гарно виконані. З басовим сольом „Реве та стогне Дніпр широкий“ виступив п. Геців, звисний вже співак з концертних естрад у Львові. Миле вражінє у слухачів викликав виступ 7-літнього Левка Туркевича, сина катехета учит. семінарії в Заліщиках, а внука о. мітрата Льва Туркевича. Маленький п'яніст відограв Kiel-a: „Bolero“ і на додаток Леонкавалля: „Gavotte“. Треба признати, що Левко має великий талант музичний і вироблену понад свій вік техніку. Тепер є „чудесною дитиною“, а колись при дальшій праці стане справдішнім артистом. Публіка, зібрана не дуже численно, не щадила всім виконавцям гримких оплесків.

— **Сніг і град в маю.** Минула зима тривала кругло 7 місяців. Перший сніг упав в Галичині 18. жовтня, а оновішний сніг був, здаєсь, останній сей зими. Від 1900. року снігу в маю ще не було. Появу сего рідкого гостя в маю пояснює наука в такий спосіб: Наслідком обороту землі творять ся воздушні кручі, авані циклонами. Їх ядро лежить на Атлантийськім океані недалеко Ісландії. Звідтам плывуть циклони 5-ма дорогами з 11-ма розгалуженнями. Одна з тих половин, куда віє циклон, веде через північну Францію в напрямі півн. Італії, де ділить ся на три часті. Одна часть циклона звертає ся, через Угорщину в північній напрямі до Петербурга, друга в напрямі Чорного моря, а третя несесь здовж італійського півострова. Лучас ся, подібно як тепер було, що циклон звивася в маю, і привносить з собою дощеві хмари і холодний воздух. Протиставленем до циклопу є антициклон з сухим і теплим воздухом. Метеорологи заповідають, що за кілька днів циклон перемине і настануть гарні і теплі дні. А тимчасом циклон приніс бідній Галичині тільки шкоди, що населене єї буде пам'ятати цілий рік. Засіви в полях спізнали ся, зацвила в деяких сторонах садовина вимерзла, ріки позаливали села, поля, сіножати, вихор порозносив доми, виривав дерева з коріннями, а громи запалили багато домів. От з Денисова доносять нам, що дня 5. с. м. перетягнула через Тернопільщину градова хмара і витовкла озимину, та полемала овочеві дерева. Зеліничі двірці в Денисові-Купчинцях і в Ходачкові остали без даху, а в Купчинцях запалив

грим хату Василя Мороза. Се одна капля з моря нещастя, які привіє ісландський цикльон.

— **З Коломиї** доносять, що судова розправа проти обжалованих за участь в звісних розбишацких нападах відбуде ся небавом. Державна прокуратура виголовила акти обжалованя проти 8 осіб, а се проти: Кирила Буковського, літ 18, приватного ученика гімназьяльного; его родичів Корнила і Фльорентина Буковських, властителей фільварку в Цуцилові, его рідного брата Миколи Буковського, 21 літнього ученика слюсарської школи в Сьвіонтниках; Володимира Гомика, літ 22, приватиста учит. семінарії; его брата Александра Гомика, літ 23, народного учителя; Стефана Величка 19-літнього приватиста учит. семінарії; Павла Дроздовського, 19-літнього приват. учит. гімназії. Акт обжалованя вже їм доручено.

— „Галічанін“ зміняє властителя. Теперішній редактор „Галічаніна“ п. Осип Марков, добровиши ся каменички за 200.000 К, не хоче дальше займати ся видаванем сеї газети. Тому москвичі мякшої краски утворили „Русское издательное общество“, яке перейме видавництво „Галічаніна“.

Оповідки.

— **З львівського „Сокола“.** Подає ся до відома всіх другів як місцевих так і замісцевих, що з замовленнями сокільських мундурів належить звертати ся прямо до „Кравецкого Базару“ у Львові ул. Коперника ч. 28. — *Мундурова комісія.*

Наука, штука і література.

Боротьба о імя народу.

Під таким заголовком помістив львівський Przeglad в ч. 106 з д. 9. мая с. р. довшу статю д-ра Богдана Барвіньського. Повід до написаня отсеї статі дала безіменна замітка в ч. 101 Przeglad-y п. з. „Walka o nazwę narodu“, де було подано звістку, немов то „ze sfer ruskich“, о „памітней walce“ між прихильниками проф. Грушевського, а прихильниками посла Олесницького і о анкеті скликаній перед двома роками в справі, чи мають Русини назвати себе „Русинами“ чи „Українцями“, а свою вітчизну „Русією“ чи „Україною“. До сего додав безіменний автор таку увагу:

„В кождім разі се знаменна подія і мабуть одинока від часу естования людскости, щоби якийсь нарід, що має претенсії до самостійного розвою, скликував анкети і застановляв ся над тим, яку прибрати собі назву. Можуть одиниці вносити поданя до намісництва на короновім стемплі о зміну назви поганой на красну, простої на більше аристократичну, але щоби се хотів чинити якийсь нарід, то хіба сего ще не бувало.“

На се так пише др. Б. Барвіньський в своїй статі:

„Повисша увага сьвідчить наглядно про те, як слабим є знанє рускої історії серед польської суспільности, котра не має зовсім ясного понятя о взаїмних відносинах назв „Русь“ і „Україна“ і не знає цілковито причини, для чого власне руский нарід, оден одинакий в історії людскости, стремить до зміни своєї назви. Ближше пізнанє рускої історії пересьвідчило би польську суспільність, що боротьба о назву „Русь“ веде ся в дійсности, але не між рускими живлами радикальними і уміркованими, а між двома великими народами, що мають свою окрему історію і свою окрему культуру, між народом полуднево-руским (українсько-руским), а північно-руским (московско-руским). Боротьба ся не нова, бо требає она від хвилі, коли полуднево-руский нарід утратив свою політичну самостійність, а північно-руский нарід, користаючи з его упадку, присвоїв собі его історичне імя „Русь“ головно для того, що наслідком династичних звязків Московска держава вважала себе спадкоємицею давної рускої держави. Моїм заміром є зобразити коротко сю відвічну боротьбу в тій цілі, щоби польска суспільність пересьвідчила ся, що змаганє серед Русинів до зміни назви „Русь“ на назву „Україна“, не є якоюсь самовільною забаванкою радикальних агітаторів, а є історично умотивованє.“

Зобразивши історію захоплення імени „Русь, руский“ північно-руским народом і виясвивши докладно походженє і значінє імени „Україна, український“, яке в формі „Україна Русь, українсько-руский“ має вже повне право горожанства в рускій науді, пише др. Б. Барвіньський в дальшій тягу:

„Що до назви „український“, „Україна“, на означенє полуднево-руского народу і полудневої Русі, то в дійсности багато Русинів противить ся уживаню сеї термінольоїї вже хоч би з сего згяду, що єї значінє замало знанє не лише в Европі, але й серед польської суспільности, яка уважає назву „Україна“ просто яко „hasło agitacyjne“. В Росії має одначе ся назва право горожанства. Для прикладу дає др. Б. дві книж-

ки: „Очеркь історії Українського народа“ проф. Грушевського і Єфименкової „Історію Українського народа“, що вийшли в Петербурзі. „В нинішних часах“, каже др. Б., „годі вже уживати самої назви „Русь“, „руский“, на означенє полуднево-руского народу, як то ще часто дїє ся в Галичині, позаяк і північно-руский нарід зове себе „русский“, а Чехи і Поляки в Королівстві і в вел. кн. Познаньскім, щоби відрізнити оба сі народи від себе, уживають на означенє полуднево-руского народу назви „rusiński“ (від „Русин“, бо півн.-рус. нарід зве себе все „русский“, ніколи „Русин“). Супроти сего назва „українсько-руский“, „Україна-Русь“, яка лучить в собі стару історичну назву, уживану в Галичині, з новою назвою, уживаню за кордоном, в противенстві до назви „русский“ в значіню „московско-руский“, зовсім оправдана“.

На останок займає ся др. Б. Барвіньський питанем німецьких назв „Russen, Ruthenen“, виказує, що обі они є властиво власностию полуднево-руского народу і лише через захопленє назви „Русь“ північно-руским народом назви „Russi“ — „Russen“ перейшла і на сеї останній нарід. Назва „Ruthenen“ походить зі старої латинської назви „Rutheni“, а вже в часах цїсаря Йосифа II. урядово була признана „ruthenische Nation“ і „ruthenische Sprache“. Цікавих відсилєє автор до своєї брошури, що вийшла недавно п. з. „Історичний розвій імени українсько-руского народу“, де читач може найти точне жерельне узасадненє повисших уваг.

— **Богдан Лепкий.** 3 села. Друге доповненє виданє. Чернівці, 1909. Заходом др. Льва Когута і Франца Кокковского. Стор. 71, 8-ки. Ціна 50 сот. В сій збірці містять ся оповіданя: Мати. Оповіданє дяка. Нездала пятка. Русій. Матвій цапун. Над ставом. Настя.

— **Як годувати худобу.** (Післа В. Корольова), Чернівці 1909. Стор. 37, 8°. Ціна 30 сот. — Ся брошура вийшла яко 12. ч. в „Народній Бібліотеці“ видаваній в Чернівцях д-ром Львом Когутом.

— **Музична накладня „Торбан“ у Львові** видана пісно „Як я був молодий“ слова С. Любомира, музика д-ра Яросл. Лопатинського, на оден голос в супроводі фортепяна. Композиція мельодійна і легка до відспіваня. Ціна 60 сот.; листати можна у всіх книгарнях і в накладві „Торбан“ у Львові.

Телеграми

з дня 10. мая.

Відень. Die Zeit доносить з Царгорода, що в Туреччині лагодить ся нова домашня війна. В малоазійських провінциях населенє стоїть за Абдуль Гамідом. Старотурки агітують всіма способами над приверненєм султанської власти Абдуль Гамідові.

Відень. Прибуде тут на два дні німецький цїсар Вільгельм з цїсаревою, повертаючи з Корфу. Відень готовить ся до величавого привітя цїсарських гостей в доказ вдячности за номіч Австрії в балканській справі.

Реджіо ді Калябрія. В суботу рано навістило околицю Реджія сильне землетрясенє, від якого завалило ся багато мурів.

Colosseum
в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.
Нова сензацийна програма
від 1. до 15. мая 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представленє. В неділі і сьвята 2 представленя о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятниці High-Life представленє. Білети вчасніше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Образи Шевченка, Хмельницького, Котляревського, Лисенка від 6—200 К. Фігурки з гіпсу а 80 с і 1-20 К. Краватки, гердани, сорочки, фартушки, шапки сокільські і козацкі, альбоми, перфуми, спивки брошки і шпильки з гербом, тутки і паперці ріжного рода поручають. — *Склади „Сокільського Базару“ у Львові і Стрию.*

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицько-руської фабрики Еугена Білінського в Збаражї.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвященниках.

Держім ся поклику:
Свій до свого!

12 моргів землі з засївами wraz з сіпоятьми, молодим ліском, садом, саджівками, будинками господарскими, живим і мертвим інвентаром — з причин родинних сейчас до спродажи. Близша відомість: Зивновий Сушко — Львів, Бляхарска ч. 8, III. поверх. 46(2—3)

Товариство взаїмного кредиту

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.
Телефон ч. 788.

заснованє при Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ в р. 1895 на підставі закона о стоваришенях з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти удїлу.

Цілею Товариства є уділюванє кредиту своїм членам рільникам обезпеченим в „Дністрі“ від більше літ.

Проценти від вкладок 4%, без потручення податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекції Товариства в годинах урядових, від 8. до 2. год. в полудне.

Конто в Щадницї почтової ч. 35.527.
Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі К 2,848.890—
Удїли членські К 262.994—
Позички удїлені К 3,396.002—

Канцелярії Товариства отворені перед полуднем.

Розклад залізничних поїздів
важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарнога	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Черновець	—	—	—	6:40	12:20
Станиславова	5:45	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Любіня	8:00	9:57	2:00	9:00	11:45*
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10*
Брухович	7:10	10:05A	1:48B	4:50	8:20
Брухович	8:15	12:40	3:27B	5:30G	9:35B
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50

На Підзамче:

З Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12*
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12*
Курович	—	—	11:19	—	9:39
Винник	8:07	—	11:19	3:26	9:39

Зі Львова відходять до

	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночи
--	------	------------	-----------	-------	--------

Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Яшева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10
Черновець	6:10	9:35	—	—	10:38
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станиславова	—	—	2:50	—	—
Коломиї	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	6:55	11:25
Самбора	6:00	9:05	—	3:40	10:45
Любіня	6:00	9:05	2:15*	3:40	10:45
Рава рускої	6:14	11:05	—	—	11:35B
Янова	8:20	10:10	1:37†	3:40	6:30
Брухович	7:21	11:05	2:30B	5:50G	8:34B
Брухович	6:14	9:00A	12:41B	3:45	7:10
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15

З Підзамча:

До Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—
Курович	—	7:13	—	2:52	—
Винник	5:44	7:13	1:30	2:52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділі і сьвята від 10/15 до 18/15. А) Лише в неділі і сьвята від 1/15 до 31/15. — Б) Лише в неділі і сьвята від 1/15 до 30/15. — В) В неділі і сьвята а від 1/15 до 30/15 поїздень. — Г) Щоденно від 1/15 до 31/15. — З) Лише в неділі.

